

Algimantas Zolubas. LKP istorinis, moralinis ir teisinis atsakomybės įvertinimas

Sakoma, kad kuprotą ištiesina tik grabas. Tačiau ne visi kupriai vienodi, nes visokių kuprų esama, todėl ne visus kuprius ištiesina grabas ir ne visų tiesinimui reikalingas grabas. SSRS, turėdama Komunistų partijos (SSKP) kuprą, ją pasidalino su okupuotomis šalimis, tarp jų, uždėdama Lietuvai LKP kuprą. 1989 m. pabaigoje LKP pati atliko kosmetinę operaciją – atsiskyrė nuo SSKP, tačiau ir po Nepriklausomybės atkūrimo iki 1990 m. gruodžio 8 d. dar vadinosi LKP, kol savo suvažiavime partija pakeitė pavadinimą ir pasivadino Lietuvos demokratine darbo partija (LDDP). LKP nariai automatiškai tapo LDDP nariais, o 2001 m. sausį LDDP ir Lietuvos socialdemokratų partija (LSDP) susivienijo į vieningą LSDP. Taigi be kaltės pripažinimo, be atsiprašymo, išskyrus garbingai pasielgusį Seimo narį Česlovą Juršėną ir dar kelis, atsiprašiusius už komunistų nuodėmes, tebenešioja LKP kuprą, tik kitaip pavadintą. Kupros neatsikratė ir kitose partijose buvę LKP nariai.

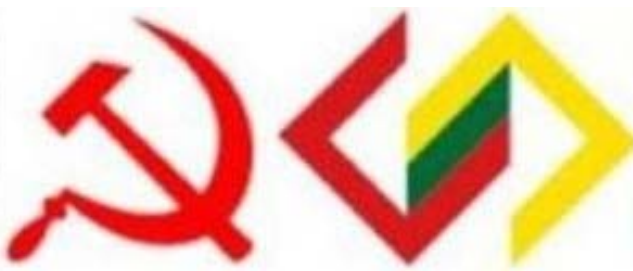
Kupros nusimetimo link

Vykusios išorinės metamorfozės metu vidinio apsisvalymo, savo praeities vertinimo, išskyrus atmetimą LKP ant SSKP platformos, iš tikrųjų neįvyko, nes nariai, išskyrus naujus, liko buvę LKP nariai. Kadangi jie turėjo patirtį vadovauti ir valdyti, paveldėjo iš LKP „partijos auksą“ ir kitokį turta, jos įsišaknijusią ideologiją, LSDP buvo „pasmerkta“ tapti valdančiąja.

Lietuvos Komunistų partija – politinė partija, veikusi 1918–1991 m. kaip sudedamoji SSRS Komunistų partijos (iki 1952 m. vadinosi VKP(b); po 1952 m. – TSKP) dalis. Ji buvo valdančioji ir vienintelė partija Lietuvoje sovietinės okupacijos laikotarpiu (1940–1941 m. ir 1944–1990 m.). Jos ideologija rėmėsi K.Markso, F.Engelso ir Lenino teorijomis. LKP vadovavo represinėms struktūroms, trėmimams į Sibirą, pokario metais LKP organizavo liaudies gynėjų (stribų) ir etatines saugumo formuotes kovai su Lietuvos partizaniniu judėjimu.

Kadangi Lietuvai atgavus nepriklausomybę, nebuvo priimtas desovietizacijos įstatymas, etatiniai KGB darbuotojai atleisti-demobilizuoti kaip kariškiai, KGB parankinių neetatinių darbuotojų iliustracija atlikta tik išpažintimi vienam VSD „kunigėliui“ su prisipažinusio asmens įslaptinimu, dešimt metų brendo reikalas įvertinti ir pasmerkti SSRS KP ir jos padalinį Lietuvos KP, kaip tautų genocido organizatorius.

Europos Tarybos Parlamentinė Asamblėja (ETPA), vienijanti 46 šalis, priėmė rezoliuciją, kurioje ryžtingai pasmerkė masinius žmogaus teisių pažeidimus, įvykdytus totalitarinių komunistinių režimų, ir pasiūlė buvusių bei esamų komunistinių partijų vadovams dar kartą įvertinti šių organizacijų vaidmenį bei padarytus nusikaltimus. Patirties Europos šalys galėjo semtis iš Lietuvos, 2000 metų birželio 12–14 dienomis Vilniuje pirmą kartą pasaulio istorijoje vykusio tarptautinio kongreso „Komunizmo nusikaltimų įvertinimas“. Jame dalyvavę 24 valstybių atstovai įsteigė Tarptautinį Vilniaus visuomeninį tribunolą. Jis teisiniu, politiniu ir socialiniu požiūriu įvertino komunizmo ideologiją bei nusikalstamas komunistų sukurtų režimų veikas.

Naujoje ETPA rezoliucijoje vėl buvo akcentuojama, kad reikia tarptautiniu mastu pasmerkti totalitarinio komunistinio režimo nusikaltimus. Rezoliucijoje taip pat nurodoma, kad Centrinėje ir Rytų Europoje tarptautiniai totalitarinių komunistinių režimų padarytų nusikaltimų tyrimai niekur nebuvo pradėti, o jų sumanytojai ir vykdytojai nebuvo teisiami tarptautinės visuomenės, kaip tai buvo padaryta nacizmui. Kaip žinome, nacių vadeivos Niurnbergo tribunolo už žmonijai padarytas piktadarybes buvo nuteisti pakarti. Gaila, kad nėra tiesioginės aiškios nuorodos, kad tam tikros nacionalinės ar tarptautinės valstybinės organizacijos valstybiniu lygiu imtųsi tirti komunistinių režimų padarytus nusikaltimus. Taigi apie didžiausią pasaulio tragediją, per kurią prarasta 100 mln. žmonių, toliau nebuvo kalbama valstybiškai.

Metamorfozė

Susidaro įspūdis, kad kol nėra paskatos iš nukentėjusių valstybių, Europos šalys, parėmusios rezoliuciją, neketina išsamiai išnagrinėti šio klausimo ir priimti atitinkamų sprendimų. Didžiųjų valstybių ekonominis ir politinis elitas tuo nesuinteresuotas. Atvirksčiai, jis norėjo gerų santykių su Rusija, potencialia gamtinių išteklių tiekėja. Bendrauti su Rusija kur kas naudingiau negu su šalimis, kurios yra nukentėjusios nuo komunistinių totalitarinių režimų. Juk ne jie nukentėjo nuo komunistinių režimų.

Konferencija kuprą įvardino ir pasmerkė, Seimas ją paliko

Praėjus 15 metų po tarptautinio kongreso „Komunizmo nusikaltimų įvertinimas“ ir jo sukurto Tarptautinio Vilniaus visuomeninio tribunolo, 2015 m. gegužės 22 d. LR Seimo Kovo 11-osios Akto salėje įvyko konferencija, kurioje dalyvavo ir už rezoliuciją, smerkiančią komunistinį režimą, balsavo Nevyriausybinių organizacijų, padedančių stiprinti Lietuvos valstybės gynybinius pajėgumus, asociacijos (26 organizacijos), Lietuvos Laisvės Kovotojų Sąjungos bei sovietiniuose gulaguose kentėjusiųjų organizacijų atstovai.

Konferencija „Lietuvos gyventojų genocido organizatoriai ir vykdytojai: istorinis, moralinis ir teisinis atsakomybės įvertinimas“, atsižvelgdama į SSKP ir jos padalinio LKP nusikaltimų turinį, pobūdį ir mastą, remdamasi Konferencijos konstatuojama dalimi, nusprendė:

- įvardinti ir paskelbti SSKP ir jos padalinį Lietuvoje – LKP – nusikalstama represine organizacija 1940–1941 ir 1944–1991 metais, Lietuvos gyventojų genocido organizatore ir vykdytoja, tokią nusikalstamą veiklą pasmerkti;
- pakeisti Lietuvos Respublikos Baudžiamojo kodekso 99, 100, 104, 105, 106, 107, 108, 114, 115, 118, 120, 122 straipsnių redakcijas ir nurodyti, kad už juose išvardintus nusikaltimus atsako ne tik tai Lietuvos Respublikos piliečiai, kiti fiziniai asmenys, bet ir juridiniai asmenys;
- kreiptis į Lietuvos Respublikos Seimą Konferencijos sprendimą įteisinti Valstybės teisės aktu;
- siūlyti Lietuvos Respublikos Seimui ir Vyriausybei kreiptis į Europos Parlamentą dėl SSKP ir jos padalinio LKP, kaip tautų genocido organizatorių ir vykdytojų nusikalstamos veiklos politinio įvertinimo.

Nors visa medžiaga Seimui buvo perduota iškart po minimos konferencijos, tačiau tik po pakartotinių raginimų, 47 Seimo narių parašais inicijuotas 2016 m. birželio 9 d. posėdis įvyko.

Seimas atmetė opozicinės TS-LKD frakcijos inicijuotą rezoliucijos projektą, kad buvusi Lietuvos komunistų partija būtų pripažinta nusikalstama organizacija ir šalies gyventojų genocido vykdytoja. LKP kupra išliko.

Ne tik gyventi su kupra neturėtų būti jauku, bet ir, išeinant anapus, palikuonims palikti jausmą, kad jų senelis ar tėvas, močiutė ar motina kuproti grabe guli, – negeras palikimas.

O padėti ištaisyti įmanoma, nesunku, tačiau dabar jau priedermė tų, kurie birželio 9 d. balsavo prieš arba susilaikė. Žinotina, kad tiesos, kaip ir šviesos, nusišlėpti neįmanoma, todėl dokumentas su jais ar be jų, anksčiau ar vėliau bus priimtas.

Nešioti komunistinę kuprą ar atsitiesti, – besipriešinančių LKP pasmerkimui ar „stovinčių po medžiu“ – Seimo narių valioje.

Kas ir kaip balsavo Seime 2016 m. birželio 9 d.

Balsavo prieš: Mindaugas Bastys, Stasys Brundza, Sergej Dmitrijev, Arūnas Dudėnas, Edmundas Jonyla, Benediktas Juodka, Gediminas Kirkilas, Jonas Kondrotas, Orinta Leiputė, Raimundas Markauskas, Albinas Mitrulevičius, Audrius Nakas, Antanas Nesteckis, Milda Petrauskienė, Darius Petrošius, Domas Petruelis, Raminta Popovienė, Giedrė Purvaneckienė, Vytautas Saulis, Algirdas Sysas, Eduardas Šablinskas, Jonas Varkala, Birutė Vėsaitė, Edvardas Žakaris

Susilaikė: Virginija Baltraitienė, Juozas Bernatoniš, Bronius Bradauskas, Petras Čimbaras, Kęstutis Daukšys, Larisa Dmitrijeva, Vilija Filipovičienė, Viktoras Fiodorovas, Vytautas Gapšys, Vydas Gedvilas, Petras Gražulis, Kazys Grybauskas, Gediminas Jakavonis, Vytautas Kamblevičius, Kęstutis Komskis, Vidas Mikalauskas, Gintautas Mikolaitis, Dangutė Mikutienė, Kristina Miškinienė, Andrius Palionis, Raimundas Paliukas, Rimaš Antanas Ručys, Julius Sabatauskas, Ričardas Sargūnas, Valerijus Simulik, Valdas Skarbalius, Irena Šiaulienė, Gintaras Tamošiūnas, Darius Ulickas, Vitalija Vonžutaitė, Mečislovas Zasiurinskas, Aleksandras Zeltinis, Remigijus Žemaitaitis.

Frakcijos: Darbo partijos – 3 prieš, 17 susil., „Tvarka ir teisingumas – 5 susil., Liberalų sąjūdžio – 5 už, Lietuvos socialdemokratų – 19 prieš, 10 susil., Mišri Seimo narių grupė – 6 už, 2 prieš, – 1 susil., TS-LKD – 26 už. Balsavime nedalyvavo 51 Seimo narys.

Kadangi LKP nomenklatūrininkai bei eiliniai partijos nariai yra pasibarstę po įvairias partijas, todėl iš balsavimo matyti jų santykis su jų kilmės partija, tos partijos liekanų dydis jų sąmonėje.

Rezoliucijos svarstymas ir balsavimas dėl jos nebuvo beprasmiškas; jie labai aiškiai atsiskleidė ir parodė visuomenei, kas Seime yra kas, kam totalitarinis komunistinis režimas išliko labai mielas, kam – tik mielas, kam – smerktinas, nusikalstamas, trumpai tariant, – kas labai kuprotas, kas – mažiau, kas – tiesus.

Praėjo metai, išrinktas naujas Seimas 2017-06-27 ryžosi pasmerkti ir įvardyti LKP kaip nusikalstamą represinę organizaciją.

Lietuvos Respublikos Seimas,

minėdamas 1941 m. birželio 14-osios Sovietų Sąjungos okupacinio režimo vykdytų tremčių 76-ąsias metines;

pažymėdamas, kad 1940-ųjų birželio 15 d. įvykdyta brutali sovietinė Lietuvos okupacija atnešė Lietuvai ir jos žmonėms milžinišką žalą, o okupacijos metu įvykdyti okupacinio režimo nusikaltimų žmogiškumui vykdytojai iki šiol nesulaukia tinkamo tarptautinio ir nacionalinio įvertinimo;

primindamas, kad panašaus pobūdžio nacių režimo nusikaltimai tiek Vokietijoje, tiek nacių okupuotose teritorijose tarptautinės bendruomenės pastangomis buvo teisiškai įvertinti Niurnbergo Tribunolo ir kad šio proceso metu buvo įvertinti ne tik atskirų nacių režimo lyderių ar veikėjų padaryti nusikaltimai, bet ir pati nacionalsocialistų partija buvo pripažinta nusikalstama;

sveikindamas jungtinę 2015 m. lapkričio mėn. 5d. Baltijos šalių Teisingumo ministrų deklaraciją, kurioje aiškiai ir nedviprasmiškai pripažinta būtinybė tinkamai įvertinti okupacinio komunistinio režimo padarytą žalą ir užtikrinti, kad ateities kartos įgautų pilną supratimą apie okupacinio laikotarpio nusikaltimus ir jų vykdytojus.

įsitikinęs, kad siekiant adekvataus tarptautinio sovietinių okupacinių nusikaltimų įvertinimo, pati Lietuva turi būti atlikusi viską, kas yra būtina, kad tokie nusikaltimai būtų politiškai ir teisiškai įvertinti nacionaliniu lygiu;

pabrėždamas, kad 1998 m. liepos mėn. 16 d. Seimo priimtu Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl SSRS Valstybės Saugumo Komiteto (NKVD, NKGB, MGB, KGB) vertinimo ir šios organizacijos kadrinių darbuotojų dabartinės veiklos“ 1-uju straipsniu buvo konstatuota, kad „SSRS valstybės saugumo komitetas (NKVD, NKGB, MGB, KGB – toliau VSK) pripažįstamas nusikalstama organizacija, vykdžiusia karo nusikaltimus, genocidą, represijas, terorą ir politinį persekiojimą SSRS okupuotoje Lietuvos Respublikoje“;

primindamas, kad Europos Žmogaus Teisių Teismas ne kartą konstatavo lemiamą Sovietų Sąjungos komunistų partijos vaidmenį okupuojant ir aneksuojant Lietuvą bei kitas Baltijos valstybes (Kuolelis ir kiti prieš Lietuvą, Ždanoka prieš Latviją, kt. bylos);

atsižvelgdamas į 1949 m. vasario mėn. 16 d. Lietuvos Laisvės Kovos Sąjūdžio (LLKS) Tarybos Deklaraciją, kurioje paskelbta, kad „Komunistų partija, kaip diktatūrinė ir iš esmės priešinga pagrindiniam Lietuvių tautos siekimui ir kertiniam Konstitucijos nuostatui – Lietuvos nepriklausomumui, yra nelaikoma teisine partija“;

pažymi, kad Lietuvos komunistų partija (LKP) sovietinės okupacijos laikotarpiu (1940–1941 m. ir 1944–1990 m.) šalyje įtvirtino diktatūrą, veikė kaip paklusni ir iniciatyvi SSKP valios reiškėja ir įgyvendintoja srities organizacijos teisėmis bei yra atsakinga už šias SSRS okupacines valdžios priemones: Lietuvos piliečių genocidą, nusikaltimus žmoniškumui, karo nusikaltimus, įskaitant masines represijas, terorą, baudžiamąsias akcijas, trėmimus, kovotojų už Lietuvos laisvę, taip pat civilių gyventojų naikinimą, režimo priešininkų kalinimą ir kankinimą, kitokį jų persekiojimą, sovietizaciją, okupuotos Lietuvos piliečių ir juridinių asmenų turto nacionalizaciją ir konfiskaciją, prievartinę kolektyvizaciją, prievartinę mobilizaciją į SSRS kariuomenę, ateizaciją, cenzūrą, kultūros ir religijos paminklų naikinimą bei kitokį pagrindinių žmogaus teisių ir laisvių paneigimą;

konstatuoja, kad SSKP padalinio Lietuvoje Lietuvos Komunistų partijos veikloje galimai yra nusikalstamos veiklos požymių, organizuojant ir per pavaldžias represines struktūras vykdant nusikaltimus prieš Lietuvos gyventojus – genocidą, nusikaltimus žmoniškumui ir karo nusikaltimus;

kviečia Lietuvos Respublikos Vyriausybę, vadovaujantis susiklosčiusia Lietuvos įstatymų leidybos tradicija vertinant Sovietų Sąjungos represines struktūras Lietuvoje (žr. įstatymą „Dėl SSRS Valstybės Saugumo Komiteto (NKVD, NKGB, MGB, KGB) vertinimo ir šios organizacijos kadrinių darbuotojų dabartinės veiklos“), kuo skubiau parengti Lietuvos Respublikos įstatymą, kuris Lietuvos Komunistų partiją pripažintų nusikalstama organizacija;

pabrėžia, kad šioje rezoliucijoje yra sprendžiama Lietuvos Komunistų partijos kaip juridinio asmens nusikalstamos veiklos vertinimo problema, o konkrečių asmenų, vykdžiusių ar dalyvavusių vykdant okupacinio režimo nusikaltimus, baudžiamosios atsakomybės klausimas yra sprendžiamas šiuo metu galiojančiais, baudžiamąją atsakomybę realizuojančiais įstatymais.

Balsavo Seimo narių: **78** iš **141**. Balsavimo rezultatai: už - **53**, prieš - **1**, susilaikė - **24**, **pritaria**.

Balsavo prieš: Petras Gražulis.

Susilaikė: Viktoras Rinkevičius, Julius Sabatauskas, Algimantas Salamakinis, Rimantas Sinkevičius, Kęstutis Simonovas, Lauras Stacevičius, Zenonas Streikus, Rimantė Šalavičiūtė, Irėna Šiaulienė, Audrys Šimas, Tomas Tomilinas, Petras Valiūnas, Juozas Varžgalys, Antanas Vinkus.

Koks gajus sovietinis paveldas, kaip sunku atsakyti komunistinės kilmės parodė vienas balsavusysis prieš ir 24 susilaikysieji bei nedalyvavę balsavime Seimo nariai.